

Monumentnummer*: 513186

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 14 september 1999
Kadaster deel/nr 82786/182

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Gorredijk		Opsterland		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Stationsweg	35			8401 DL	Gorredijk		
Stationsweg	37			8401 DL	Gorredijk		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Gorredijk		C				4160	
Gorredijk		C				4276	

Omschrijving**

Inleiding

De KAZERNE van de Koninklijke Marechaussee, thans dubbel woonhuis, werd in 1895 gebouwd in traditionele baksteenarchitectuur met elementen van de Chaletstijl en de Neo-Renaissancestijl wegens overplaatsing van de KM-brigade vanuit Beetsterzwaag. De in Beetsterzwaag gestationeerde brigade vormde een onderdeel van de Vierde Divisie in Friesland die sedert 1893 in 18 plaatsen gelegerd was, meest aan de rand van de nederzettingsbebouwing. De bouw van marechaussee-kazernes hield verband met de sociale onrust aan het eind van de vorige eeuw, in het bijzonder in de 'voormalige' veenontginningsgebieden. Thans is de kazerne in de straatwand opgenomen. Van hetzelfde type kazerne staat een niet van rijkswege beschermd voorbeeld aan het Fok 28-29 te Heerenveen. Het ontwerp is vermoedelijk van het Wapen der Genie en de kazerne werd gebouwd door de firma Gebr. Aberson uit Steenwijk, die ook de kazerne te Heerenveen heeft gerealiseerd. De bijbehorende stallen en het cellenblok zijn ingrijpend verbouwd tot garagebedrijf (Stationsweg 33; hoek Leitswei) en vallen buiten de bescherming van rijkswege. De garage die de ruimte tussen beide aanbouwen aan de achterzijde opvult valt eveneens buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De kazerne heeft een U-vormige plattegrond; het hoofdvolume staat met de lange gevel parallel aan de openbare weg. Het gebouw is in twee bouwlagen opgetrokken, onder een zadeldak belegd met zwart gesmoorde gegolfde Friese pannen. Windveer en gootlijst zijn geprofileerd. Op de noknaald staan twee gemetselde schoorstenen. Het opgaand muurwerk is vanaf de bepleisterde plint gemetseld in bruine bakstenen, verlevendigd met korte gepleisterde banden en neggeblokken langs de wissel- en bovendorpel van de raamkozijnen en imitatiesluitstenen in de getoogde streklagen in de gevelopeningen. De voorgevel is vijf traveeën breed en heeft een symmetrisch indeling: een risalerende middenpartij beëindigd door een topgevel, aan weerszijden twee vensters en hoeklisenen. De H-vensters hebben een ingesnoerde lekdorpel en in het trommelveld afwisselend gele en bruine bakstenen in graatvormig verband. Het middenrisaliet heeft een getoogde portiekopening van dezelfde breedte als de vensters; daarachter verbreedt de portiek zich naar de twee toegangsdeuren. Boven de portiekopeningen een H-venster. In de topgevel een gepleisterd vlak met het opschrift: KONINKLIJKE / MARECHAUSSEE. De geveltop wordt afgesloten door een siermakelaar met opengewerkte beschieting. De zuidelijke zijgevel heeft in de eerste bouwlaag een later toegevoegde driezijdige erker ter plaatse van een oorspronkelijk venster. De erker op bakstenen voet heeft een strokenvenster onder een betonnen afdekplaat. In de gevel twee ringen voor het aanbinden van de paarden. In de tweede bouwlaag een H-venster en in de geveltop een tweelicht T-venster met bovenlicht. De vensters zijn onder een getoogde streklaag met in het trommelveld geblokt metselwerk. Onder het dakoverstek een siermakelaar. In de zijgevel van de aanbouw een venster en een deur. Aan de achterzijde zijn de aanbouwen opgetrokken in één bouwlaag onder plat dak: zowel de achtergevel van het hoofdvolume als van de aanbouw is bepleisterd met cement. Aan de achterzijde een deur met zij- en bovenlicht. In de tweede bouwlaag van het hoofdvolume een enkele of dubbele deur naar het droogplat op de aanbouw. In het dakschild aan de achterzijde twee grote drielichtkajuiten. De noordelijke zijgevel van de aanbouw heeft twee H-vensters en een deur. De indeling van de zijgevel is overeenkomstig de zuidelijke zijgevel. Alle lekdorpels van de zijgevels zijn uitgevoerd in bakstenen.

Het interieur is structureel redelijk oorspronkelijk: de kamers hebben eenvoudige gestucte plafonds en natuurstenen hoek-schoorsteenmantels.

Waardering

De voormalige Marechaussee-kazerne is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een bestuurlijk-paramilitaire ontwikkeling, in relatie tot de sociale onrust in de streek,
- vanwege de hoge mate van belang van de historische functie,
- vanwege de redelijke mate van belang als voorbeeld van een gestandaardiseerd type kazerne,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur, m.n. de voorgevel, waaraan het object als kazerne herkenbaar is,
- van wege de hoge mate van typologische zeldzaamheid op provinciaal niveau.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Kazerne

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument